

SLOVENIJA

UREDNIŠTVO: LJUBLJANA, GOSPOSKA 12 — NAROČNINA ČETRTLETNO 15 DIN, ZA POL LETA 30 DIN, ZA VSE LETO 60 DIN — POSAMEZNEŠTEV. 150 DIN — V ZAMEJSTVO ZA VSE LETO 90 DIN
UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA GOSPOSKA 12 — POŠTNOČEK. RAČUN: LJUBLJANA ŠT. 16.176 — ROKOPISOV NE VRAČAMO — OGLASI PO TARIFU — TISKA ZADRUŽNA TISKARNA (M. BLEJEC) V LJUBLJANI

Nekaj misli ob poslednjih dogodkih

(Dopis)

Usodna borba za lepši, prostor pod soncem se čim dalje bolj zaostruje na političnem in bojnem polju, in neizprosno logično se zaključuje nad mrtvimi trupli, nad občutji in najglobljimi prepričanji posameznikov eden izmed največjih obračunov človeške zgodovine.

Boj, ki ga je povzročilo vprašanje sožitja dveh milijard ljudi, ki mu je dal svojo upravičenost izredni napredek tehnike — saj so železnice, avtomobili, zrakoplovi, radio osmešili katastrofsko razdeljene celine —, ki ga je razvnela nevarnost pomanjkanja in lakote, ki sta grozili uničiti cele narode, se bliža koncu svojega prvega obdobja. V krvavih krčih in mukah umira stari svet in v strahotnih bolečinah se poraja nov družbeni red, ki mu še ni mogoče predvideti jasnih črt in oblik, mogoče pa je slutiti njegove krepke, preproste obrise in podlage.

V takih razdobjih ne vise na niti le življenja posameznikov, ampak tudi življenja in bodočnosti celih narodov. Z izgubljenimi bitkami na daljnih, neznanih bojnih poljih izgubljajo bitke mnogih posamezniki in narodi v ozadju, ki jim je deset in desetletna vzgoja vcepila absolutne, nediferencirane kulturne, politične in ideološke vidike. Podirajo se t. im. svetovni nazori, podirajo se verovanja in trdna upanja. Potrebni so novi napor, nova razmišljanja, ki naj do množičnih meja opredelijo neizogibno stvarnost in iz tako pridobljenih izkušenj izbijejo čim večje stvarne ali duhovne koristi. — Komur ni mogoče, izluščiti se iz tesnega, po vzgoji in izbranem knjištvu pridobljenega oklepa, mora postati zagrenel človek ali brezupno zaostal za nešenjak, ki se v odločilnem trenutku ne bo mogel okoristiti in bo na drugi strani ob vse trših udarcih sprejemal — prepozno — nova spoznanja, nova odkritja.

Ob teh vprašanjih, ki so po svojem bistvu vprašanja človekovih duhovnih kvalitiet, t. j. vprašanja, koliko je ta ali oni posameznik in v zvezi s tem narod sposoben tekmovali z drugimi posamezniki in narodi, koliko zna nekdo dialektično misliti, se lomijo usode posameznikov in odločajo bodočnosti ljudstev, narodov. Nekje v teh razsežnostih se more iskati sodobni evropski individualist in tu nekje more najti ter opredeliti svoje stališče tudi vsak narod, vsaka država, vsaka kakor koli med seboj povezana skupina.

Zdi pa se, da v zadnjih naslednjih ogromnih borbe, ki se začneja na prostirah bojiščih, ne bo odločila mrzla logika železa in jekla. Nikdar se namreč to še ni zgodilo; če bi se, bi Slavkovo ne bil sledil Waterloo in Versailles ne Dunquerque... Ta perspektiva za nas ne more biti niti tolažba, ki daje upanje, niti osvežujoče geslo, ki bodri k pogumu, marveč nesentimentalna ugotovitev stvarnosti, ki nalaga vsakomur in vsem skrajnih telesnih in duhovnih naporov, tiste enotne smotne delavnosti in pridnosti, ki nam je bila doslej tako oddaljena in tuja. — Prav Slovenci nimamo vzroka verjeti, da je človeku po rojstvu usojeno do kraja živeti v ozračju, napolnjenem s hlapovi tople krvi, da le sulica in tank odločata o usodi človeštva. Dokaz za to nam je komaj razumljivo dejstvo, da smo se tisočletnega suženjstva znebili, ne da bi se bili mogli s svojimi valpti boriti z enakim orožjem, na bojišču, ki so ga določali oni, ker so se čutili nad njim popolne gospodarje. To skrivnostno dejstvo so uresničile nepregledne in na pogled nepomembne zgodbe rodov, ki so stoletja pred nami živeli na tem koščku zemlje. Bile so to drobne usode, mogoče majhna junaštva,

Politika in javna uprava

»Gospodarnost z narodnimi močmi je železen življenjski zakon naše narodne samoohrane.« »Slovenija«, štev. 18. I. 1940.

»V tem edinstvenem zgodovinskem trenutku Evrope nobenemu narodu ne sme biti merilo domovinska žrtev zakon gospodarnosti in samoljubja, temveč samo zakon brezmejnega domovinske vdanosti in zakon hitrih odločitev.«

Iz Prisege domovinske vdanosti slovenskega katoliškega dijaštva.

Težko je slovensko življenje današnjega dne. Ne samo zaradi svetovne stiske in negotovosti naše narodne usode. Težko je, ker se zdi, da ni v nas nobene krepke življenjske volje. Kakor da je naše narodno telo ohromelo. Kakor da naša narodna usoda ni v prvi vrsti naša zadeva. Lahkomiselno trošimo svoje moči v malostnih sporih in bojih za košček oblasti. Čudno ravnodušni smo nasproti usodi svojih rojakov za mejo. Ne ganejo nas očitni znaki biološkega propadanja našega rodu. Nikjer ni sledu o načrtnem delu, nikjer sledu močnega zaleta in nikjer volje do resne tekme z drugimi narodi na katerem koli področju.

Žalostno dediščino zapušča starejši rod naši mladini. Komaj, da se ta zaveda, kako težka naloga jo čaka. Lepo se berejo danes razne izjave vdanosti do domovine in verjamem, da so odkrite, a važnejši od njih so pravilni zaključki, so dejanja. Njavna sila naroda, od katere je v odločilnih trenutkih vse odvisno, se ustvarja s trdim, vztrajnim delom rodov, ne s preziranjem, ampak z doslednim uveljavljanjem načela narodne gospodarnosti.

Gospodarnost z narodnimi močmi, torej njih premišljena, umna, načrtna uporaba mora majhnemu narodu nadomestiti to, česar mu število ne more dati. Ta gospodarnost se mora uveljaviti na vseh področjih, na duhovnem in pravem nič manj kakor na biološkem in tavnem. Zapravljali smo svoje moči, kakor jih ne bi smel najmočnejši narod na svetu. Zapravljali smo jih v politiki, gospodarstvu, na kulturnem in znanstvenem področju, zapravljali v vsakdanjem življenju, zapravljali smo jih, ker se nismo naučili delati, zapravljali smo jih z zanižno izbiro ljudi za odgovorna mesta in s tem, da smo svoje tesne politične cilje istili z narodno koristjo. **Debela knjiga bi se dala napisati o tem poglavju, a samo ene izmed mnogih bolečih ran na našem narodnem telesu se naj tu dotaknem.**

Mislim na našo javno upravo in na neizmerno škodo, ki so jo napravili razni v službi centralizma stoječi politični režimi s svojim protekcijonizmom in svojo brezozirno izrabo oblasti. Slovenci smo se včasih ponašali nasproti južnim pokrajinam s svojo upravo, z vestnostjo, sposobnostjo in objektivnostjo svojega uradništva. Naše uradnike so klicali na pomoč pri urejanju raznih upravnih panog v našem državnem središču. Očitati so nam naš birokratizem, a dejansko je ta dokaj znosen.

Slišali smo o razmerah drugod po svetu. Zgražali smo se, kako drugod stranke z uradničnimi mesti kupujejo, da odločajo o namestitvah strankine pisarne in ne pristojne oblasti, da zahtevajo stranke za posredovanje javnih služb protiusluge, na primer v obliki prve mesečne plače, da strankine izkaznice pri napredovanju in pri oddaji odgovornih mest več zaležejo kot sposobnost. Neverjetno se nam je zdelo, da gre poseganje strank v javno upravo tako daleč, da predstojniki brez sramu izvajajo pritisk na uradništvo po strankinih navodilih, da se pri volitvah politični uradnik ponižuje v navadnega priganjača režima, da se iz ozirov do stranke prikrivajo poverbe javnega denarja, da se ustanavljajo uradniška mesta po politični potrebi itd.

Zgražali smo se in jasno nam je bilo, da mora taka zloraba politične moči razkrojevalno delovati na vso javno upravo, demoralizirati uradništvo, izpodkopavati ugled oblasti in netiti nezadovoljnost med ljudstvom.

Medtem so se razmere v marsičem spremenile. Priznajmo: Zelo mnogo so centralistični režimi pri nas v tem pogledu grešili in malo po malem izpodkopali trdne osnove in zdrava izročila naše uprave. In pri tem niso priznali nobenemu področju javne uprave. So panoge uprave, kjer nobeno sklicevanje na katera koli načela ne opravičuje vmešavanja političnih

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Francija po polomu

Svetoven škandal imenuje švicarski dnevnik »Basler Nachrichten« pomorske boje med Angleži in Francozi. Ti boji in že zgolj mogočnost teh bojev je res nekaj, da bi se prejel vsak človek za glavo, ko sliši o njih — če bi se ne bil navadil v zadnjih letih še hujših in neverjetnejših stvari. A stvarno jih bomo mogli presojati samo, če si pokličemo dogodke zadnjih tednov v njih celoti in medsebojni povezanosti v spomin.

Francija in Anglija sta šli v vojno kot zaveznici. Še posebej sta se dogovorili pred vojno, da se bosta vojskovali skupaj do konca, da nobena ne bo sklenila z nasprotnikom posebnega miru. To obljubo sta slovesno, uradno in poluradno, med vojno večkrat ponovili in razglasili.

Prišel je poraz francoskih vojsk. Francija je začela misliti na poseben mir. V tej smeri je začela poizvedovati, kaj bi Angleži na to rekli. Ti seveda niso bili zadovoljni. Vendar pa so po pravici zahtevali, če bi Francija le vztrajala na posebnem miru, da je najmanj njena dolžnost storiti vse, da ne bo Nemčija z njeno dejansko pomočjo in z njenim orožjem ogražala Anglije, njene zaveznice. Naj bi se torej v takem primeru napotila francoska vojna mornarica v angleška pristanišča, da jo tam razorože, 400 nemških letalcev v Franciji pa, ki so jih ujela angleška letala, naj se izroči Veliki Britaniji.

Reynaudova vlada, v kateri je bil maršal Pétain podpredsednik, je na to pristala, toda besede ni držala. Če zaradi splošne zmede ali da se prikupe zmagovalcu, se bo šele pokazalo. Kidor opazuje francosko početje zadnjih dni, bi se mu sploh utegnili zdeti, kakor da je Francija po zgubljeni vojni zgubila še glavo. Dogodki in sklepi se pode brez glave in pravega načrta, da napravljajo vtisk, kakor da se le zato nekaj dela, da se pač nekaj dela, iz golega strahu pred nedejavnostjo, pred pomanjkanjem smeri in ciljev, pred praznoto misli. Kakor prizadevanje bolnika se zdi, ki bi z nasilnim zdravljenjem, s čezmernim jemanjem zdravih hotel čez noč popraviti tisto, kar je zagrešil nad svojim telesom v dolgih letih.

Razumljivo je, da v Londonu po prelomljeni zavezniški pogodbi, po tih pred premirjem prelomljenih dveh obljubah, ne morejo zaupati Franciji, natančneje: Pétainovi Franciji. Razumljivo je, če je imenoval Churchill 5. t. m. v spodnji zbornici početje francoske vlade brezvestno in morebiti celo zlohotno in pripravljal Angleže na najhujše. Razumljivo je, če so zategadelj Angleži odločeni preprečiti za vsako ceno, da bi prišlo do včeraj zavezniško ladjevje v sovražnikove roke. Res, po pogodbi o premirju bi sicer ostale francoske vojne ladje še nadalje v nezasedenih francoskih pristaniščih, vendar razorožene, pod nemškim in laškim nadzorstvom. Toda — tisoč povodov lahko da priložnost in mogočnost, da se taka določila enostransko razveljavijo. Podlegla Francija bi se ne mogla, podložna Pétainova vlada bi se tudi komaj hotela upirati. Če so torej Angleži nezaupljivi, je razumljivo, če ta nezaupljivost ni postala manjša po pretrganih diplomatskih zvezah in celo po grožnjah s francoske — res da neuradne — strani z vojno napovedjo, je dovolj naravno. In če bi kedaj Francozi potrebovali opravičila za napad na Veliko Britanijo, ga bo zlahka našla tista komisija, ki so jo postavili, da preiskuje vzroke poraza. Najceneje bo, če ga naprti zavezniku, da tako opere pred lastnim narodom tiste ljudi, ki sedaj prevzemajo vodstvo nad njim in med

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Francija po polomu (Nadaljevanje s 1. strani.)

katerimi ne manjka takih, ki so s svojo brezbriznostjo in malomarnostjo v do-
bršni meri pripomogli k porazu.

Angleži so medtem svoje delo opravi-
lili z veliko odločnostjo in dosled-
nostjo. Do prave bitke s francoskim lad-
jevjem je prišlo samo pred Oranom v
Alžiru in pred Dakarjem v Senegaliji.
Večina ladij pa se je vdala brez boja,
ponekod so celo francoski mornarji stopi-
li naravnost v službo francoskega na-
rodnega odbora, ki sklenjenega premir-
ja ne priznava. Tudi ves način bojeva-
nja kaže, da se Francozi niso upirali,
kakor bi bili to gotovo storili nasproti
pravemu sovražniku. Iznenadenje ali
slaba vest? Morebiti vsakega nekaj. A
gotovo jih je še danes v vrstah franco-
ske vojske veliko takih, ki čutijo oseb-

no tragiko zaradi izdanega zaveznika in
ki so s srcem še zmeraj pri njem. Tudi
mimo poravnava med poveljnikioma
francoskega in angleškega ladjevja v
Aleksandriji bi bila znamenje v tej
smeri.

Medtem pa hiti Francija, Francija Pé-
taina in Lavala, zatajevati svoje stopet-
desetletno izročilo svobode, enakosti in
bratovstva, hiti izdajati do včeraj slo-
vesno razglašena načela, da so je lahko
totalitarci na vsem svetu veseli. Pre-
obrat je to, ki ne more prihajati iz pre-
pričanja, s katerim more največ upati,
da doseže hipne koristi. Če le ne bodo
še nazadnje te hipne koristi na škodo
tistih trajnih vrednot človečnosti, ki jih
je Francija zastopala in ki jih ne mo-
rejo nadomestiti nobeni zunanji uspehi.

Z A P I S K I

Novi udje slovenske Akademije za znanost in umetnost

Na slavnostnem občnem zboru »Aka-
demije znanosti in umetnosti« v Ljub-
ljani dne 6. t. m. so bila prebrana imena
novih rednih in dopisujočih udov Aka-
demije. Novi redni udje so vsuči. prof.
dr. Stele v modroslovno-jezikovno-zgo-
dovinskem oddelku, vsuči. profesor dr.
Škerlj v pravnem, vsuči. prof. dr. M. Sa-
mec in vsuči. prof. dr. M. Vidmar v pri-
rodeslovno-matematičnem, kas. svetnik
Ant. Lajovic v umetnostnem oddelku.
Novi dopisujoči udje so pa slavisti gimn.
ravn. dr. Anton Breznik, gimn. prof. dr.
Iv. Grafenauer, predst. slov. instituta v
Pragi in vsuči. prof. dr. M. Murko, vsuči.
prof. dogmatike dr. Fr. Lukman, nara-
voslovec dr. I. Regen na Dunaju, gimn.
profesorja geolog Ferd. Seidl in botanik
Alf. Paulin, vsuči. prof. v Zagrebu zgo-
dovinar Lj. Hauptmann in vsuči. prof.
zemljepisec dr. Ant. Melik.

Novi redni in dopisujoči udje Aka-
demije so bili izbrani torej samo iz profe-
sorskih vrst (z majhno izjemo). O vsuči.
profesorju dr. Lj. Hauptmannu je zna-
no, da je že leta 1915. v »Mitteilungen
des Instituts für österr. Geschichtsfors-
chung« v sestavku »Politische Umwäl-
zungen der Slowenen vom VI. bis zum

IX. Jahrhundert« postavil trditve, da so
Slovencem na Koroškem (v Karantaniji)
gospodovali in jih rešili oberskega jar-
ma priseljeni Hrvatje in da je v »Časo-
pisu za slovenski jezik in zgodovino«
priobčil sestavek »Staroslovenska druž-
ba in njeni stanovi«, v katerem je po-
vzel svoje trditve iz prej omenjenega
sestavka ter obenem priredil trditve iz
študije graškega bibliotekarja J. Peis-
kerja, ki je postavil tezo, da so bili stari
Slovani sužnji Turkotatarov ter je
apliciral to tezo na Slovence. V študiju
»Kroaten, Gothen und Sarmaten« je
pred 5. leti v časopisu »Germanoslavica«
svoje prejšnje trditve preformuliral ter
trdil glede Hrvatov na Koroškem, da naj
bi bili kavkaški Kasogi (Kosezi = Ed-
linger). Te vrste trditve so opustili že
celo nemški znanstveniki, na primer sla-
vist Max Braun iz Göttingena v svojem
delu o ruski zgodovini. V slovenskem
zgodovinopisju pa so bile pobite prvič
že pred 17. leti, lansko leto pa v posebni
knjigi. Kas. sodnik in skladatelj Anton
Lajovic, sodelavec »Jutrac«, je pa še pred
nedavnim priobčil v jugoslovenskem
ljubljanskem »Jutru« znani sestavek o
»soju jugoslovensitva«.

A.O.

Mednarodna pogodba vslovenščini

»V italijanskem uradnem listu »Gaz-
zetta ufficiale del regno d'Italia« štev.
128-3 VI. 1940, str. 2022 je objavljena
konvencija, ki je bila sklenjena v Be-
netkah dne 18. julija 1939-XVIII zaradi
premoženjskih koristi bivših dežel
Kranjske in Goriško-Gradišanske.

Mislimo, da je to prva mednarodna
pogodba, ki je sestavljena tudi v sloven-
skem jeziku.

Imena krajev na italijanski strani, ki
so sicer naseljena s slovenskim prebi-
valstvom, so naznačena z italijanskimi
imeni kot na primer Circhina, Piedicolle
itd. To je še nekako razumljivo, ker
ležijo ti kraji v okviru italijanskih meja.

V konvenciji pa so navedena imena
krajev v Jugoslaviji, na ozemlju Slove-
nije. Vsa ta imena so v konvenciji na-
značena s tujimi imeni kot na primer
Serizza, Tertenico itd.

Pri nas konvencija še ni bila objavl-
jena.

Osemdesetletnica Mohorjeve družbe

Dne 5. julija t. l. je obhajala Družba sv.
Mohorja v Celju osemdesetletnico svojega
obstanka, ko jo je ustanovil slovenski škof
Anton Martin Slomšek v Celovcu. Bila je
zares dolgo dobo edina založniška ustanova
za slovensko ljudsko knjižstvo. Njen pomen
je bil pred desetletji, ko je lahko delovala
po vsem slovenskem ozemlju za zbujanje
narodne zavesti in ljudske izobrazbe, še ve-
liko večji kot je dandanes, ko je njeno pod-
ročje zaradi izpremenjenih političnih raz-
mer skrajno skoraj za dve petini. Še pred
25 leti je bila Družba sv. Mohorja središče
in stebri naše ljudske knjige. Seznan nje-
nih udov v Koledarju je bil vseslovenski
naslovnik. Pri nji so sodelovali tako rekoč
vsi slovenski vidnejši pisatelji preteklih ča-
sov, eden več, drugi manj. Odkar se je mo-
rala preseliti iz svojega rojstnega mesta
Celovca in se je udomačila v Celju, je pri-
čela izdajati zraven knjig za ude tudi raz-

lične zbirke in je založila celo vrsto lepo-
slovnih, gospodarstvenih in znanstvenih
knjig, ki bi sicer ne bile zagledale belega
dneva. Družba sv. Mohorja je danes naj-
večje slovensko založništvo. V 80 letih, od-
kar obstoji, je spravila med Slovence okoli
21 milijonov slovenskih knjig in knjižic.

Dve meri

»Obzor« piše glede na preureditev drža-
ve, da bi osnivanje slovenske samoupravne
enote ne delalo nobenih težav, ker imajo

Politika in javna uprava

(Nadaljevanje s 1. strani.)

strank, kjer odločajo zgolj stvarne koristi. Mislil na železnico, pošto, na
tehnične, finančne, gospodarske stroke, kjer bi morala odločati predvsem
strokovna sposobnost. Ali more kdo zanikati, da so ti režimi tudi v te stroke
skušali zanesti svoj vpliv, da je politika razkrojevalno vplivala na poklicno
odgovornost in na stanovsko zavest in solidarnost uradništva, da je pospe-
ševala nezdrave pojave strešništva in ovađštva?

Res je, tako daleč se ti politiki še niso spozabili, da bi bili kdaj narav-
nost kupčevali s službenimi mesti in to se menda pri nas še ni zgodilo, da
bi strankina pisarna mimo pristojnih uradov oddajala službe, vendar se je
zlo pri nas že zelo razpaslo in močno omajalo trdna izročila, ki so jih prej-
nji rodovi v vestnem delu ustvarili in brez katerih ni dobre uprave.

Vse to so sicer znane stvari in morda ne bi pisal o njih, ko me ne bi
morila skrb za našo mladino, ko ne bi bili ti režimi kvarili mladine s tem,
da so jo uvajali v izrabljanje strankarskih zvez in strankarske moči. Ko
obupujemo nad starejšim rodem, so vse naše misli pri mladini. Gorje nam,
če bi bila tudi ta že okužena s pohlepom po oblasti, če bi tudi ta že
sodelovala pri nečednih strankarskih poslih, če bi iskala pri javnem delu
že svoje posebne koristi in mislila že danes na korita.

Od vseh grehov naših politikov je največji ta, da zastrupljajo mladino
s svojo materialistično miselnostjo.

Če kdo, bi se morala mladina upreti vsemu zlu, ki duši naše narodno
življenje. Velikanskega napora bo treba za to in le mladina, ki ima čiste
roke, čiste namene, ki zna delati, trdo in nesebično delati, bo kos tej nalogi.
Ko obračunavamo s centralizmom in njegovimi nasledki in mislimo na to,
da s svoj dom sami uredimo, se nam postavlja vprašanje, kako smo za to
nalogo pripravljeni. Z majhnimi cilji in sredstvi ne bomo reševali naših
velikih vprašanj. Kdor nima začrtane svoje jasne poti, in ni pripravljen
kaj tvegati, žrtvovati in ni sposoben resno delati, ne bo sodeloval pri
urejanju novega življenja. Nobena na videz še tako trdna posest oblasti
mu ne bo pomagala, če ne bo moralna premoč na njegovi strani. Naša
intelektualna mladina naj se tega zave, naj se otrese vsakega političnega
varuštva in naj se z vestnim delom pripravi za svojo nalogo. L. i.

Slovenci svoje narodno natančno omejeno
ozemlje. Ko se bo osnovala, bo treba samo
vnesti hrvaški tisti dve ali tri občine, ki so
ji bile vzete za časa avtoritativnega reži-
ma in prideljene dravski banovini.

Mi smo seveda zadnji, ki bi hoteli zadr-
žavati hrvaške občine pri Sloveniji. Toda
nekaj se nam zdi pri vsem tem več kakor
čudno, da namreč ne omenja »Obzor«, ne
omenjajo tudi drugi hrvaški listi niti z be-
sedico tistih slovenskih občin, ki so bile
vzete Sloveniji za časa avtoritativnega reži-
ma in prideljene savski banovini. To ne
more biti slučaj niti ne zmota ali pozablji-
vost, tembolj, ker smo jih Slovenci na stvar
že dovoljkrat opozorili. Zato sodimo po pra-
vici, da stoji za vsem meka imperialistična
miselnost, ki hoče imeti dve meri, eno zase,
eno za druge. Hrvatje so pod njo že dovolj
trpeli, zato bi bilo tudi že zgolj praktično
vzeto malo priporočljivo, če bi odstopili od
načela, ki so ga sicer zastopali. Tudi hrva-
ško politično vodstvo je zmeraj stalo na
stališču, da ne zahteva za Hrvaško drugih
kakor hrvaških krajev. Zato se nam zdi, da
bi bil čas, če bi tudi ostala hrvaška javnost
popustila v svojih imperialističnih prizade-
vanjih.

Cinizem

Po sto kilometrov novih železnice narede
v Jugoslaviji na leto, pripoveduje »Jutro«,
na Slovenijo pa pridejo samo trije kilome-
tri. In za primer še navaja, da se je do
leta 1918., torej do časa, ko je zavladovalo
jugoslovenstvo nad nami, napravilo na leto
20 km novih železnic.

Zdaj, ko je sad jugoslovenstva očiten in
ko prav tako očito prihaja čas, ko bo nje-
gova doba kljub vsem častim in denarja lep-
nim vidičim nacionalne morale pri kraju,
se še jugoslovenci morčujejo: »Dali smo vas
pa le, vas Slovence!«

Prenehanje »Nove riječi«

Glasi samostojnih demokratov na Hrva-
škem tednik »Nova riječ«, je s 4. letošnjim
julijem prenehalo izhajati, začasnó, kakor
piše samo. Med razlogi navaja čedalje večje
cenzurne omejitve in »dogodke, ki so izven
nas in nepodkupno delujejo na nas«. Očitno
so torej še neki razlogi, ki jih list danes ne
more ali ne sme povedati. »Nova riječ« in
njeni izdajatelji so ves čas diktature dosled-
no zastopali stališče demokracije in spora-
zuma. Za vladno mizo niso hoteli sedeti, če-
tudi so bili večkrat povabljeni. Po tehtnosti
in mnogovrstnosti svoje vsebine je stal list
na visoki ravni.

Ulični napisi v Pragi

Kakor poročajo nemški listi, bodo v Pragi
odpravljeni sedanji ulični napisi, ki da so
času neprimerni. Ponekod bodo imele ulice
celo različna oznamila za Nemce in Čeha.
Napisi bodo na prvem mestu nemški, bodo
torej nemško-češki.

Neprosto voljen humor

»Slovenski gospodar« (list ljudstvu v ponk
in zabavo) v Mariboru je v svoji 27. številki
z dne 3. julija 1940. objavil 26. nadaljeva-
nje in obenem konec podlistkarskega roma-
na »V rdečem raju...« (avtor ni naveden).
Konec tega romana se glasi:

»... Mimo malega pristanišča je kmalu
po polnoči jezdila nočna straža kozakov.
Ko je peketanje konjskih kopit utihnilo
v daljavi, se je na Dnjestrovi gladini za-
zibal čoln, ki se je vse bolj oddaljal od
ruske strani. Nekaj časa je plaval po sredi
reke navzdol, potem pa je zavil proti ro-
muniški strani.

V čolnu je sedel Klavs Andrejev, ki je
bil sklenil, da se bo zatekel v Romunijo

in tam pripravljati vse potrebno za veliko
osvobodilno borbo proti boljševskim rab-
ljem... Konec.«

V isti številki z dne 3. julija 1940. za-
vzema vsi širino prve strani masten naslov:
»Rusija zasedla Besarabijo in severno Bu-
kovino.« Istotam se bere:

»... Sovjetska Rusija, ki ima sedaj v
Besarabiji, Bukovini in okolici okoli sto
divizij, bi se gotovo sama uprla nadaljnji
okrnitvi Romunije s kake druge strani.«

Kaj pišejo listi

Vrnitev Besarabije — naravna zahteva

O zasedbi Besarabije piše »Neue Zürcher
Zeitung«:

Ostri način, s katerim je sovjetska vlada
prisilila Romunijo, da ji odstopi Besarabijo,
so občutili povsod neprijetno. Napetosti, pod
katerimi trpi danes Evropa, se ne zmanj-
šujejo zaradi namenov, ki jih utegne imeti
Rusija na Balkanu in za katere utegne po-
stati Besarabija odskočna deska. Toda na
samo vrnitev Besarabije k Rusiji, ki so jo
zahtevale vse ruske stranke brez razločka,
gleda tudi evropska javnost pred vsem ka-
kor na naravno zahtevo, ki ji je bilo zdaj
ugodeno. S prisvojitvijo finske zemlje ali
celo z nasilstvom nad baltičskimi deželami
se vsekakor pridružitev Besarabije k Rusiji
ne da primerjati. Splošno prepričanje, da
je Romunija 1918. leta zasedla Besarabijo
po krivici, je ostalo živo, in tudi v besa-
rabskem prebivalstvu ni ugasnila zavest
pripadnosti k ruskemu kulturnemu krogu,
kakor ni morebiti navdušeno, da pride pod
oblast sovjetske vladavine.

.....

... Komaj kdo bi mogel dvomiti o no-
tranji pripravljenosti Besarabije, da se loči
od Romunije in položi svojo usodo v roke
sovjetske vlade, pač zmeraj še v upanju na
poznejšo demokratizacijo Rusije. »Besarab-
sko vprašanje« bi moglo po človeški pameti
samo takrat spet nastati, če bi bit ruske drža-
ve same ogražali uničujoči usodni udarci.

Delavci — davkoplačevalci

Pod tem naslovom piše »Delavska poli-
tika«:

»Te dni je bila objavljena statistika o
plačanih neposrednih davkih v Sloveniji.
Predpisano je bilo v milij. din: zemljiškega
davka 26,5, hišnega davka 35,8, pridobnine
32,2, rentnine 2,1, družbenega davka 40,6,
prometnega davka po prijavah 13,7, luksuz-
nega davka po prijavah 0,2 in davka na
samce 0,1. V celoti je bilo predpisanih dav-
kov 199,1 milijonov dinarjev, plačano pa
146,8 milijonov dinarjev. — Razen teh dav-
kov je bilo plačanih v milijonih dinarjev:
prometnega davka brez prijave 118,7, usluž-
benskega davka 50,6, rentnine 5,2, dividend-
nega davka 5,2, pridobnine od potujočih
obratov in potnikov 0,5, vojnice 0,7, zamud-
nih obresti 3,8, davčnih kazni 0,2, eksekuc-
cijskih stroškov 2,3. Skupno je bilo torej
plačanih direktnih davkov 334,9 milijonov
dinarjev. Uslužbenški davek znaša torej po-
lovico več kakor zemljiški, ki ga plačuje
kmet in eno tretjino več, kakor znaša hišni
davek, ki ga plačujejo hišni posestniki. De-
lavstvo plača eno tretjino več davka kakor
obrtniki in trgovci ter za 10 milijonov di-
narjev več kakor tovarnarji. Razen tega je
treba upoštevati, da se ta primerjava nanaša
na davčni predpis prej omenjenih davkov.
Statistika pa pravi, da od teh davkov ni bilo
plačanih 53 milijonov dinarjev, medtem ko
je bil delavski uslužbenški davek plačan do
zadnje pare. Samo za 10 milijonov dinarjev
plačata kmet in hišni posestnik več davka,
kakor pa ga plača delavstvo, toda še to pod
pogojem, da bi bila zemljiški in hišni davek
v celoti plačana.«

Demokracija in poraz Francije

Ob polomu Francije in glede na očitke,
češ da je demokracija sestav zahodnih držav
za polom zakrivil, piše »Slovenska zem-
lja«:

Napačno in za nas Slovence nad vse
škodljivo je, če pri tem zvrčamo kaj kriv-
de na demokracijo samo. Kar so v teh državah
zaradi zaslepljenosti, politične krat-
kovidnosti, lahkovernosti, napačne prera-
čunljivosti ali lenobe in nesposobnosti za-
krivili predstavniki ljudstva, je zgolj oseb-
na krivda teh predstavnikov in krivda po-
litično lenega in narodno premalo zaved-
nega ljudstva, nikakor pa ne krivda de-
mokracije kot političnega sestava.

To moramo poudariti navzlic neizpod-
bitni resnici, da so diktatorske države dan-
danes na vojno boljše pripravljene in pri
vojskovanju uspešnejše, čeprav niso imele
na razpolago takih zlatih zakladov kakor
nekatero demokracije velesile. Kakor je
pri demokracijah državah polom osebna
krivda posameznikov, tako je pri dikta-
torskih državah sedanji uspeh le osebna
zasluga posameznikov, ki so umeli ljud-
stvo prisiliti, da je izvršilo to, kar so oni
hotel. Sposobnejši predstavniki bolj za-
vednega in politično delovnega ljudstva v
demokracijah državah bi želi danes lahko
iste ali še večje uspehe kakor diktatorji,
ker sam demokracijski politični sestav ne
bi nikogar oviral pri izvršitvi tega, kar
je varnost države zahtevala.

.....

»Človek, ki posuši le eno solzo, je vreden
večje slave, kakor oni, ki je prelil morje
krvile«
Byron.